

І.С. Лапшина, ст. викл. Науково-методичного центру дистанційного навчання Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

АВТОМАТИЗАЦІЯ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК НЕОБХІДНИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглядаються шляхи підвищення ефективності управлінської діяльності, обґрунтовано необхідність автоматизації моніторингових процедур та розглянуто умови її здійснення.

Ключові слова: моніторинг, якість освіти, індикатори якості освіти, адаптивне управління, автоматизація управління, інформаційно-комунікаційні технології, ІКТ.

Аннотация. В статье рассматриваются пути повышения эффективности управленческой деятельности, обоснована необходимость автоматизации мониторинговых процедур и рассмотрены условия ее осуществления.

Ключевые слова: мониторинг, качество образования, индикаторы качества образования, адаптивное управление, автоматизация управления, информационно-коммуникационные технологии, ИКТ.

Annotation. This article discusses ways to improve management activities, the necessity of automating the monitoring procedures and examined the conditions of its implementation.

Key words: monitoring, education quality, education quality indicators, adaptive management, automation management, information and communication technology, ICT.

Актуальність. Зростаюча складність завдань, що постають перед керівниками освітніх закладів та установ унеможлиблює керування старими методами й підходами, робить неминучим перехід на новий якісний етап створення систем управління, адекватних проблемам сучасності. Для забезпечення ефективної управлінської діяльності на діагностичній основі особливого значення набуває необхідність створення системи інформаційно-аналітичної підтримки. Чим повніша, більш адекватна й своєчасна інформація про освітню систему надається всім учасникам моніторингових процедур, тим ефективніше приймаються управлінські рішення, планується методична робота, здійснюється адресна допомога.

Враховуючи виключно суб'єктивний характер педагогічних підходів до оцінювання для отримання достовірної картини про стан освітньої системи збір інформації, необхідно здійснювати не з одного, а з декілька незалежних джерел. Отже, виникає необхідність в обробці й збереженні великих об'ємів даних, на збір та узагальнення яких потрібно значний час та людські ресурси. В той же час, несвоєчасно отримана інформація не може бути підґрунтям для прийняття ефективних управлінських рішень, а лише задовольняє статистичні запити окремих управлінських структур.

Різноплановий характер більшості показників різного рівня репрезентативності з розрізнених документів вимагає ще й значних складних розрахунків для їх поєднання та впорядкування. Проблемою при цьому є зменшення точності інформації, що неминує відбувається у процесі її проходження від першоджерела до споживача завдяки недосконалості технологій обробки й збереження. Слід зважати на те, що різні методики обробки й узагальнення інформації мають різний рівень точності і забезпечують різну ступінь достовірності обчислень. Відсутність наукового узгодження методик негативно відбивається на кінцевому результаті, що особливо гостро відчувається в багаторівневій ієрархічній освітній системі. При багаторазових розрахунках на різних етапах узагальнення даних похибки мають властивість накопичуватися. Навіть проста арифметична похибка в десятковому розряді при обробці даних про результативність діяльності учня на рівні класу має принаймні 4% відхилення від точного результату, на рівні паралелі вона перевищує 7,22%, на рівні навчального закладу – 12,6 % (що дорівнює приблизно півтора балам), а на рівні районного відділу освіти – 21,8% (що вже дорівнює трьом балам, тобто вже переходить за рамки рівня навченості). Одночасно перевантаженість педагогічних працівників та необхідність обробляти великі об'єми одноманітної інформації часто призводять до появи випадкових механічних помилок, що ще більше спотворюють результати розрахунків. Отже, інформація, отримана таким чином, лише відносно відповідає дійсному стану

розвитку освітньої системи. Навіть на рівні загальноосвітнього навчального закладу ми маємо лише наближену до реального стану картину освітнього процесу, що часто ще погіршується в процесі масового фальсифікування даних. Використання такої інформації для проведення корекції не може дати позитивних результатів, а лише сприяє заповненню статистичних банків даних і призводить до перевантаження багатьох педагогічних працівників.

Єдиним виходом із цього становища є запровадження технологій, спрямованих на прискорення збору й обробки інформації, зменшення фактору накопичення абсолютної й відносної похибки, налагодження стабільних і безпечних комунікаційних каналів, здатних забезпечити швидке просування інформаційних потоків. Усі ці проблеми вирішуються запровадженням комп'ютерних технологій.

Проте аналізуючи стан автоматизації управлінської діяльності в закладах освіти Запорізького регіону, слід відзначити достатньо повільні її темпи, низький рівень впливу результатів, отриманих від автоматизованих управлінських систем на корекційну діяльність.

Вирішуючи проблеми підвищення точності інформації й прискорення її обробки, комп'ютерні технології створюють ряд нових специфічних проблем, вирішення яких неможливе без створення певних педагогічних і організаційних умов.

По-перше, це створення матеріально-технічних умов. Без наявності сучасної техніки, що постійно працює, автоматизація управлінської діяльності не можлива взагалі. Для запровадження автоматизованої системи моніторингових досліджень навіть на рівні навчального закладу необхідне налаштування локальної мережі навчального закладу, комп'ютеризація робочих місць директора школи, заступників директора, керівників методичних об'єднань, психолога й, бажано, більшості педагогічних працівників. Учитель не повинен стояти в черзі, щоб внести оперативну інформацію або отримати необхідні дані з комп'ютерної програми. Інформація потрібна надаватися або своєчасно, або ніколи. Відсутність

частини даних або внесення їх несвоєчасно псують загальну картину про стан керованого об'єкту, що неминуче призводить до прийняття помилкових неефективних управлінських рішень. У разі неможливості організації постійного вільного доступу всіх педагогічних працівників до комп'ютерної системи навчального закладу повинна бути розроблена схема й складений графік інформаційного обігу, що сприяли б своєчасному введенню даних і забезпеченню всіх педагогічних працівників необхідною для роботи інформацією.

Процес створення матеріальної бази вимагає достатньо великих фінансових витрат. При цьому фінансові витрати не є одноразовими й повинні організовуватися постійно, що пов'язано з порівняно швидкою відмовою механізмів, постійним розвитком та оновленням самої комп'ютерної техніки, удосконаленням мережевих технологій, появою нових можливостей комп'ютерних систем. Отже, необхідне прийняття довгострокових, ретельно обґрунтованих програм комп'ютеризації й інформатизації.

По-друге, для успішного процесу автоматизації управлінської діяльності бажано створення нормативної бази й прийняття єдиних вимог до електронних документів, що значно підвищить мотивацію всіх учасників навчально-виховного процесу до активного входження в освітній інформаційний простір.

По-третє, важливим фактором успішності процесів автоматизації управлінської діяльності є кадрова готовність. Особливо слід акцентувати на кадрову готовність керівників загальноосвітніх навчальних закладів, від яких значною мірою залежить як організаційна, так і змістова складова процесу. Для реалізації повною мірою всіх можливостей існуючих сьогодні автоматизованих комп'ютерних комплексів керівник навчального закладу має будувати власну технологію управління, що повинна ґрунтуватися на наукових засадах теорії управління, спиратися на новітні методики організації управлінської діяльності, містити в собі інноваційні підходи,

враховувати постійно зростаючі можливості інформаційних та комунікаційних технологій. Процес створення такої технології вимагає від керівників навчальних закладів та адміністративних працівників високого рівня професіоналізму, інформаційної культури, досвідченості в багатьох галузях науки, залучення до процесів управління всіх учасників навчально-виховного процесу.

В останні шість років значно зріс рівень кадрової готовності до використання інформаційних та комп'ютерних технологій у педагогічній діяльності. За статистикою Міністерства освіти і науки України за благодійними програмами «Інтел: Навчання для майбутнього» і «Партнерство у навчанні» з 2002 р. навчалося більше 270 тисяч вчителів (133 тисячі з 2005 по 2009 р.) [95]. Програми навчання комп'ютерній грамотності включені в курси підвищення кваліфікації при обласних інститутах післядипломної освіти.

Проте вказані методично-навчальні програми мають цільове призначення для підготовки педагогічних працівників до застосування інформаційних технологій лише в навчальній, а не управлінській діяльності. В навчальних планах цих програм відсутні питання навіть оглядового ознайомлення з можливостями автоматизації управлінських процесів.

Керівники закладів і установ освіти підвищують свій рівень комп'ютерної грамоти у процесі семінарів, де вони не завжди мають достатню можливість удосконалення практичних навичок. Указані вище програми також не завжди ефективно готують педагогічних працівників до використання комп'ютерів під час уроку.

Останнім фактором успішності впровадження комп'ютерних технологій в управлінську діяльність є створення потужної методичної підтримки: розробка методичних рекомендацій, створення спільнот, клубів, Інтернет-форумів для підтримки й обміну досвідом.

Висновки. В умовах постійно змінюваного оточуючого середовища управління освітніми системами можливе лише на наукових засадах з

урахуванням новітніх можливостей інформаційних, комунікаційних технологій. Ефективність процесу автоматизації може забезпечити створення певних організаційних та педагогічних умов, що було доведено експериментом із запровадження багаторівневої системи адаптивного управління, проведеним у м.Запоріжжі.

Література

1. Байназарова О.О. Розробка системи показників якості загальної середньої освіти на регіональному рівні / О.О. Байназарова // Пост Методика. – 2006. - № 6 (70). – С. 62 – 64
2. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи : Монографія / Л.І. Даниленко.– К. : Логос, 1998. – 140 с.
3. Єльнікова Г.В. Основи адаптивного управління : курс лекцій / Галина Василівна Єльнікова. – К. : ЦППО АПН України, 2003. - 133 с.
4. Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : Монографія / Галина Василівна Єльнікова. - К. : ДАККО, 1999. – 303 с.
5. Єрмола А. Організація науково-методичної роботи в районі на діагностичній основі / А. Єрмола // Освіта і управління. – 1997. - № 4. – С.48-53.
6. Жерносек І. Професіограма директора школи нового типу: ліцею, гімназії, колегіуму / І. Жерносек // Управління освітою. – 2004. – жовтень. – №20.
7. Зайцев В. Диагностико-технологическое управление процессом обучения / В. Зайцев // Народное образование. – 2000. - № 7. – С.70-76; № 8. – С.85-94; № 9. – С.62-70; 2001. - № 2.
8. Калинина Л. Психолого-педагогические показатели результативности образовательного процесса/ Л. Калинина // Педагогическая диагностика. – 2004. - № 1.- С.7-36.
9. Калініна Л.М. Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом : Монографія / Л.М. Калініна. – К. : Айлант, 2005. – 275 с.
10. Маслікова І. Моніторингова система педагогічного менеджменту методичної служби як стратегічний механізм розбудови освітнього простору регіону / І. Маслікова // Освіта і управління. – 2004. - № 3-4. – С. 109-117.
11. Островерхова, Н. Оцінка якості освіти / Н. Островерхова // Освіта і управління. – 2005. - №1. – С. 109-113.
12. Петров В. Використання методу контент-аналізу в інформаційному забезпеченні адаптивного управління загальною середньою освітою в регіоні / В. Петров // Освіта і управління. – 2003. – № 1.– С. 26-32.